N°. 208. 1836

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Nieuws-

Wetenschappelijk Blad.

Donderdag — *1 September.*

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT.

Heden (30 *Augustus*) waren de fondsen te Antwerpen genoteerd: Bel. 101; O. Metall. 103; Sp. Ardoin 29¼, 29, 29⅜; Pass. 9¼; Différed 11⅜; Nap. rent. 99; R. Tavolière 62; Sicil. 98; Rom. L. 101; Id. te Aalst 99¼; Rom. 67. — Wisselkoers op Amsterdam en Rotterdam 1 pCt. verlies k. z.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 26sten Augustus.

De ministeriele crisis is sedert gisteren geen stap verder gekomen. Eergisteren avond is de president van de kamer der pairs door den koning op Neuilly ontvangen. Gisteren hebben de meeste der afgetreden ministers nog met den koning gearbied, en werd de heer *Molé* weder bij den koning in gehoor ontvangen. Heden verzekert het *Journal des Débats* dat gisteren avond het gerucht algemeen was, dat de laatste met de zamenstelling van een nieuw bestuur was belast geworden. De heer *Guizot*, die men gisteren zeide, dat reeds te Parijs gekomen was, wordt eerst heden verwacht en zou zelfs voorloopig zich maar in de nabijheid houden, om de gebeurtenissen voorerst af te wachten. Intusschen is men niet afkeerig van het denkbeeld, dat beide, de heeren *Molé* en *Guizot*, thans beter dan vroeger in hetzelfde ministerie zouden kunnen optreden, en zich thans omtrent vele punten, waarin zij vroeger verschilden, zouden kunnen verstaan; de heer *Molé* werd ook voor een tegenstander van de interventie gehouden, en maar het *Journal des Débats* te oordeelen, 't welk de doctrinaire partij voorstaat, moet men bij deze geheel het zelfde gevoelen omtrent de tusschenkomst vooronderstellen.

De beweging tot de onbinding van het vorig kabinet heeft geleid, wil men echter heden voor eenige dagen kennen. Dezelve heeft, gelijk ook het *Journal des Débats* in een artikel betoogt, minder afgehangen van de persoonlijke geraaktheid of iets dergelijks, gelijk als de verloochening in den *Moniteur* van de dagorder des generaals *Lebeau*; de oorzaak bestond meer in de groote kwestie over het beginsel van zuiverheid bij den revolutionnairen keer thans in Spanje voorgevallen. Niemand in den raad had verlangd regtstreeks tusschen beide te komen, maar een deel wilde terugtreden na de gebeurtenissen van St. Ildefonso, en zelfs de op de grenzen gebragte detachementen naar hunne regimenten laten terugkeeren; de andere wilde wel niet vooruitgaan, maar de gebeurtenissen afwachten om eene partij te kiezen. Het eerste gevoelen het overwigt hebbende, had de ontbinding te weeg gebragt. Daar nu echter het nieuwe kabinet zich aan dit overwegend beginsel zal te houden hebben, meent men dat slechts de doctrinairen er deel van zullen kunnen uitmaken. Volgens sommigen zouden er intusschen wel veertien dagen verloopen, eer met deze alles geregeld was.

— Men heeft in de hoofdstad geproken van eene nota van lord *Palmerston*, over de betrekkingen van Groot-Brittannie met Spanje. In deze nota zou bij voorduring de ondersteuning van geld en manschappen aan het gouvernement der koningin *Isabella II* worden toegezegd. Hier echter schijnt men op deze schoone beloften niet al te veel vertrouwen te hebben.

— De generaal *Lebeau* heeft bij eene dagorder aan het vreemde legioen aangekondigd, dat het slechts in Spanje is om tegen de karlisten te strijden, en dat het in de gebeurtenissen van dat land zich overigens niet had te mengen, daar Frankrijk hetzelve anders terugroepen zou. Men wil dat er aan den generaal *Lebeau* zelven reeds bevel is gezonden, om onmiddellijk de grenzen weer over te trekken.

— De berigten heden uit Madrid bekend geworden gaan tot den 21sten. Het blijkt uit dezelve, dat de toestand der hoofdstad nagenoeg dezelfde is; het bestuur heeft weinig kracht en staat als 't ware onder den invloed der revolutionnaire klubs; de soldaten onttrekken zich aan de krijgstucht, zetten zich en schrik den rustigen burgers stende bevaagen houdt In de bijzondere briefwisseling van den voormaligen ministerieln correspondent, leest men, na een treurig tafereel van de gesteldheid van zaken, onder anderen het volgende:

» Thans zal het alvermogen der revolutionnaire clubs zich tegenover don *Carlos* doen gelden; want het is blijkbaar dat de beginselen der clubs snelle vorderingen maken; het ligt in haar aard de spaansche natie krachtig aan te tasten.

» Het nieuw ministerie neemt de houding alsof het al de kracht dier opbruisching tegen de verdelging der factie moet aanwenden; maar voor dit te verwezenlijken moet het zelf voltallig wezen, en men weet stellig dat de heer *Arguelles*, onder voorgeven van verzwakte gezondheid, het ministerie van buitenlandsche zaken geweigerd heeft.

» De generaal *Rodil* gaat het opperbevel over het Noorderleger aanvaarden; een courrier is in allerijl afgezonden om het te ontnemen aan den generaal *Vigo*, aan wien *Cordova* het gelaten had. De generaal *Evariste San Miguel* neemt het bevel over het leger van het centrum op zich, ter vervanging van *Montes* in Arragon."

Over gevecht tusschen de troepen in de hoofdstad in den avond van den 18den had zich, volgens dezelfde correspondentie, als volgt toegedragen: De troepen van St. Ildefonso, die de koningin tot de aanneming der constitutie hebben gedwongen, deden dien dag hun' zegepralenden intogt; zekeren sergeant, nu kapitein *Garcia*, die zich toen voornamelijk onderscheiden had, aan het hoofd hebbende, neven den generaal *Rodil*. De vijandsche houding van dien troep, vooral tegen het 3de bataillon der garde, waarin *Quesada* veel vertrouwen had gesteld, wekte de hartstogt op; van woorden kwam het tot daden; weldra was [illegible] die van St. Ildefonso onder den kreet van *leve de constitutionele koningin!* het 3de bataillon der garde, onder dien *leve de alleenheerschende koningin!* Dit werd voor een oproerkreet gehouden; het bataillon week in zijne kazerne terug en werd er door het geheele garnisoen belegerd; vier stukken geschut werden aangevoerd, en na een losbrandingen de deuren verbrijzeld, waarna het bataillon kapituleerde; hetzelve had derlien dooden en gekwetsten; het 4de bataillon der garde verlig. De kaserne zelve was in een oogenblik leeg geplunderd. De soldaten, hunne drift bekoeld hebbende, hadden spijt van het voorgevallene, en verbroederden zich weer den volgenden dag. De hoofdstad intusschen was door deze gebeurtenis in ontsteltenis gebragt, er waren ook niet min der dan 2000 blijken van geweer- en 50 van kanonkogels.

In eene andere briefwisseling wordt bevestigd, dat *Rodil* aan het hoofd van het leger is geplaatst; bij zou alle in Madrid beschikbare troepen naar de baskische provincien medenemen; de nationale garde zou Madrid bewaken; *Mendizabal*, wien men groot-thesorier van staat had willen maken, had van elk ambt afgezien, maar wilde niettemin het nieuw kabinet met zijnen raad bijstaan; men dacht echter dat hij zich wel zou laten overhalen.

Volgens een der dagbladen *l'Eco du Commercio*, was het ministerie reeds bedacht op de noodige maatregelen voor de nieuwe verkiezingen, en zou tot grondslag aangenomen hebben een afgevaardigde op de 50,000 zielen, in plaats van op de 70,000, ten einde thans zoo als het vroeger der Amerikaansche bezittingen, ook hetzelfde getal afgevaardigden, als in 1812 te hebben.

— Van de grenzen houden de berigten niets bijzonders. Men deelt thans het rapport mede van den brigadier *Irribarren*, wegens zijn behaald voordeel op *Iturralde*, waarin evenwel niet gesproken wordt van het gevangen nemen van den karlistischen bevelhebber zelven. Hoeveel vertrouwen echter de opgave van dooden en gekwetsten verdient, kan daaruit blijken, dat *Irribarren* het zijne opgeeft te hebben bestaan in 1 gesneuvelde en 7 gekwetsten; de vijand daarentegen was geheel in de pan gehakt of gevangen genomen.

— Uit St. Sebastiaan schrijft men, dat de engelsche troepen eindelijk eenige soldij hadden gekregen, doch na die verdronken te hebben, in twist met de spaansche soldaten waren geraakt.

— Heden, uit hoofde van den Zondag, geene fonds-noteering.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 31sten Augustus.

Het berigt nopens de gesteldheid van H. K. H. de Prinses *Frederik* der Nederlanden van gisteren luidt, dat Hoogstdezelve zich in dezelfde gunstige gesteldheid bevond als den dag te voren; de jonggeboren Prins was welvarend.

— Heden morgen werd een achttal belgische deserteurs onder geleide onze vesting binnen gebragt.

— Den 26sten September, den verjaardag, waarop vóór 23 jaren, de stad Brunswijk van de Fransche overheersching verlost werd, zal het gebeente der 14 krijgslieden van het vrijkorps van *Schill*, die aldaar door de Franschen in 1809 zijn doodgeschoten, omdat zij zich tegen derzelver dwingelandij verzetteden en hun land van dezelve wilden bevrijden, in een gedenkteeken worden overgebragt. Hetzelve is ter eere dier slagtoffers opgerigt, en bij de inwijding zullen al de Brunswijksche troepen bijeentrekken, om die plegtigheid bij te wonen. Des avonds zal er in Brunswijk een nieuw toneelstuk *Andries Hofer*, of *het treurtooneel in Tyrol*, worden vetoond.

Dat er van overlang gearbeid is en nog wordt, aan de herziening en verbetering onzer burgerlijke wetgeving, is bekend. De besluiten des konings rakende de uitgave van het Burgerlijk Wetboek, en de algemeene artikelen der wetgeving schijnen te bedoelen, dat men zich gemeen make met de voorschriften dier geheele wetboeken regts. Die besluiten blijven evenwel onvolledig, zoo de uitgave der overige aangenomene en nog aan te nemen wetboeken, na derzelver sanctie bij de Staten-Generaal, niet dadelijk gevolgen wordt: de kennis des regts is onbeduidend, als het middel tot verkrijging of handhaving van dat regt, 't geen daarbon op eenigs verbonden is, niet even goed bekend is. Zoo is het ook gesteld omtrent de vrijheid en de eer der burgers, en het handelsregt. Eene officiele en *goedkoope* uitgave der wet op de za-

menstelling der regterlijke magt, kon bevolen geweest zijn, tegelijk bij de besluiten tot uitgave des B. Wetboeks, omdat het daarmede één geheel uitmaakt; dit kon zeer goed geschieden zonder tijdsbepaling van de invoering dier wet, waaromtrent men het nog zeer oneens schijnt te zijn, en 't geen de toekomst wel later zal doen kennen. — Dezelfde zorgdragende ijver, die over de nieuwe burgerlijke wetgeving waakt, heeft zich ook uitgestrekt over de militaire wetgeving, en men mag hopen, dat tegen 1 October rapporten zullen worden ingediend door de hooge militaire autoriteiten, die bewijzen zullen, dat men er zich op heeft toegelegd, om deze zoo vele verbeteringen behoevende wetgeving te leeren kennen. Het zal dan ook niet mangelen aan nuttige wenken en voorslagen van in te voeren verbeteringen; en als men in de verwachting niet teleur gesteld wil zijn, dan moet men naar billijkheid hopen en vertrouwen, dat men zich niet zal laten wegsleepen door hier en daar ingewortelde vooroordeelen of gebruiken; dat men niet vergeten zal de verbetering van het lot van den krijgsman, en dat zoowel de wetgeving als de organisatie der krijgsraden, voor het vervolg, meer verhouding tusschen straf en misdrijf, en dezelve bij de krijgsraden meer bekwaamheid voor den post en meer waarborg voor den soldaat zullen vorderen en voorschrijven.

In de gewone correspondentie uit Madrid van het *Journal des Débats* van den 21sten, vindt men de volgende schets van den tegenwoordigen staat van zaken in de spaansche hoofdstad:

» Wij blijven onder de heerschappij leven van de geheime societeiten; een harer onderdeelen die zich in de gelederen der koninklijke garde had weten te nestelen, heeft de koningin-regentes schrik begonnen aan te jagen, door lafhartig een oproerig geweervuur tot in de ooren eener vrouw, eener voor het lot harer dochter ongeruste moeder te doen hooren. Thans houden diezelfde genootschappen de geheele bevolking onder den invloed van het verdoemelijkst schrikbewind. De liberalen hebben de constitutie van 1812 geproclameerd; zij hebben bij dien hereenigingskreet vrijheidskreeten gepaard, en alle vrijheid schijnt bij dien laatsten kreet den doodsnik te hebben gegeven. De vrijheid in het spreken, de vrijheid der drukpers zijn vernietigd. In de reeds met veler burgerbloed bevlekte straten wreekt de moordenaarsdolk zich aan elk die voor de waarheid openlijk durft uitkomen. Spanje, die groote natie, welke de verbondene mogendheden door eenen ter gepaster tijd verleenden bijstand zouden gered hebben, wenscht thans onder het slagmes van moordenaren.

» Men kon dezen uitslag te gemoet zien terstond bij de eerste blijken van het militaire oproer. In tegenwoordigheid zelfs der koningin, op het oogenblik waarop de oorlogs-minister de bevelen der regentes van la Granja naar Madrid ging overbrengen, hadden de onder-officierie, die de beweging bestuurden, zich niet ontzien bedreigingen met verwenschingen te paren, en onder het uitbraken van bloedige eedzweeringen te verklaren, dat zoo een enkel bataillon met vijandelijk inzigt naar Madrid gezonden wierd, de koningin met hare dochter meedogenloos zouden om den hals gebragt worden.

» Deze gebeurtenissen, waaraan men bezwaarlijk het goud eener zekere magt vreemd achten kan, hebben eene treffende waarheid in een helder daglicht gesteld; deze namelijk, dat de geheime genootschappen den grootsten invloed in Spanje uitoefenen. De gewoonte, het karakter zelfs van het Spaansche volk begunstigen uit haren aard dezen invloed. Menigeen is er, die uit vrees voor zich of zijnen goeden naam, niet openlijk met de algemeene landszaken zich zou willen inlaten, en desniettemin de ijverigste deelnemer en handlanger eener club is, waar hij in het duistere complotten smeden kan, waarvan hij de verantwoording voor zich ontduikt."

Bij dit somber tafereel, door den correspondent van het *Journal des Débats* opgehangen, van de gesteldheid waartoe het beklagenswaardige Spanje gekomen is, voegt het genoemde blad zelf nog het volgende:

» Om nu een denkbeeld te geven, hoe ver op den weg van reactien en wraakzucht de overwinnende partij het nieuwe ministerie heen voeren wil, zullen wij alleen zeggen, dat een afgevaardigde der cortes, de heer *Gaminde*z, dezelfde die in de jongste zitting zich door eenen hevigen uitval tegen den koning der Franschen onderscheidde, het gouvernement te laste legt, van niet op de hoogte der tijdsomstandigheden te staan, en eischt als 't ware af de in staat van beschuldiging-stelling van het voormalig kabinet van den heer *Toreno*, van de generaals *Cordova*, *Manso* en *Montes*, het voorstel doende om hen buiten de wet te verklaren, zoo zij zich maar in 't minste aan het vonnis der natie zochten te onttrekken. Dit alles had weinig te beteekenen, was niet Madrid onder het juk eener ruwe soldatenbende, die geen chefs meer erkent, en, zoo het haren hartstogt of eigenzinnigen willekeur niet botviert, alleen aan de inblazingen der geheime genootschappen gehoor geeft. De wanorde was groot te Madrid; maar dezelve is er ten top gestegen sedert de aankomst van het bataillon provinciale militie, die de revolutie te St. Ildefonso heeft gemaakt, en welker komst denzelfden avond gekenmerkt werd door een bloedig gevecht, dat Madrid eenige uren lang met schrik vervuld."

Volgens het genoemde parijsche blad hebben de nieuwe ministers te Madrid in de officiele courant decreten doen plaatsen, waarbij eene wet van 1822 op de drukpers-vrijheid weer in 't leven geroepen wordt; voorts hadden zij reeds al de ambtenaren, leden der cortes, die de heer *Isturitz* wegens derzelver staten, uitbreiding in de cortes-vergadering, van hunne posten ontzet had, daarin weder bevestigd. Bij andere decreten zijn, gelijk gemeld is, de generaal *Rodil* tot het opperbevel van het Noorderleger en *San Miguel* tot dat van het centrum benoemd; *Quiroga* is kapiteingeneraal van Grenada geworden.

Den 22sten moest te Madrid een groot stierengevecht plaats hebben, ter viering van de aanneming der constitutie van 1812.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 28sten Augustus.

Volgens bijzonder bericht uit Berlijn van 21sten Augustus zouden de sedert eenigen tijd gevoerde onderhandelingen met Rusland over de daarstelling van een nieuw handelsverdrag afgebroken zijn, zonder tot de gewenschte uitkomst te leiden, daar men van de zijde van Rusland niet in de door Pruissen gestelde voorwaarden had kunnen treden. Deze voorwaarden waren hoofdzakelijk geweest: vergunning tot den invoer van alle Pruissische fabrikaten en vermindering der tegenwoordige met een verbod gelijkstaande regten van doorvoer op de Pruissische naar China bestemde lakens, terwijl Rusland hierop niet hare eischen verlagen, uit zorg voor de belangen der nieuwe fabrijken welke door Russische Grooten opgerigt zijn, en de vreemde mededinging niet kunnen doorstaan. — Geen beter gevolg beloofde men zich van de onderhandelingen over eene regeling der grensscheiding tusschen Pruissen en Rusland, welke thans gevorderd worden. Pruissen zoude namelijk verlangen dat, ten einde het ongerief weg te nemen, waaraan de grenswoners bij het besoeken hunner over en over de Pruissische grenzen gelegen grondstukken, blootstaan, door de bepaling dat niemand aldaar zonder pas wordt toegelaten, aan wederzijden der grenslijn eene bepaalde uitgestrektheid wierd vastgesteld, binnen welke een ieder zonder pas mogt komen. Rusland zou niet ongenegen zijn, om zulks toe te staan, doch verlangt daarbij, dat de geheele schikking uitsluitend aan dezelve worde overgelaten.

— Uit Maintz schrijft men, dat het garnizoen dier vesting, sedert het jaar 1830 op voet van oorlog gebragt, en nu omtrent 14,000 man, voor de helft uit Pruissen en voor de helft uit Oostenrijkers bestaande, eerlang weer op den voet van vrede en dus tot de helft zou verminderd worden. Zulks was voor de stad zelve een bedruidend verlies, daardoor deze manschappen onderscheidene millioenen in omloop werden gebragt, en de stad in bloei en levendigheid er door won. Daar de soldaten voorts niet alle in de kazernen konden worden opgenomen, hadden vele lieden er eene ruime broodwinning van gemaakt met hen onder dak te nemen; door sommigen werden zelfs van 50 tot 100 soldaten gehuisvest.

— Uit Darmstadt wordt gemeld, dat de vechtpartijen welke te Giessen, tusschen de studenten der hooge school aldaar en de ingezetenen, reeds sedert lang bestaat, op nieuw tot een ernstig soort heel had aanleiding gegeven. Een paar studenten hielden, toen de stad zich in eene openbare plaats bevindende, werden daar door burgers mishandeld; welaras kregen de eersten bijstand van velen hunner makkers en ontstond er een twist, die van het buitenveld voort tot in de stad voortduurde. Eensklaps werden twee studenten vermist, en vernam men, dat de een op het stadhuis, de ander zich in het huis van arrest bevond; terstond ijlde de menigte naar het stadhuis en verloste er haren gevangenen kameraad; daarna begaf men zich naar den universitaits-regter *Treigenhonee*, om de loslating van den anderen student te vorderen; deze beloofde zulks, indien men rustig uiteen ging, hetwelk geschiedde. Het gebeurde was aan een regterlijk onderzoek onderworpen geworden. Ondertusschen waren weinige dagen later niet minder dan 27 studenten van de hooge school verwijderd.

— In der tijd is veel gesproken van eene verbinding, door een kanaal, van den Donau met den Rijn. Die onderneming is, door de vele moeijelijkheden, welke dezelve zou ondervinden, afgesproogen.

— In den nacht van 4 op 5 augustus zijn nabij Klagenfurth vier hout-zaagmolens in de asch gelegd; te gelijk met dezelve verbrandden 4,000 balken en 50,000 planken. De brand duurde 16 uren, zonder dat redding mogelijk was.

— Uit Baden schrijft men, dat het ter sprake was gekomen, tot

oorzake van de tegenwoordige spanning in Zwitserland, naar de grenzen van dit land troepen te zenden. Hiertoe zouden drie bataljons infanterie, eenige eskadrons ruiterij en acht stukken geschut bestemd zijn. Bovendien zou er een hoofdkorps gevormd worden, dat gereed moet staan te volgen, in geval ook Zwitserland troepen bijeen mogt trekken.

— Te München werd den 25sten dezer de naam- en verjaardag des konings van Beijeren met eene plegtige godsdienst-oefening gevierd; des avonds zou het geheele hof eene gala-voorstelling in den schouwburg bijwonen. De koning had echter zijn' feestdag nog op eene bijzondere wijze door eene edele daad willen kenmerken; dezelve had namelijk eene som van honderd duizend guldens uit zijne kabinetskas bewilligd, om bij het reeds in 1826 daargestelde oplossingsgesticht voor blinden, eene afzonderlijke inrigting te voegen, voor het onderrigt derzelven in nuttige handwerken en kunsten.

— Uit Gallicien schrijft men van de eerste helft van augustus onder anderen het volgende: Nog geen maand hebben wij in dezen zomer gehad, waarin geen sneeuw in het hoog Karpatische gebergte is gevallen. Wel is waar smelt dezelve weêr door de warmte, die geregeld terugkeert en onderscheidene dagen aanhoudt, doch niettemin houdt dezelve het daartegen vrij lang uit. In weerwil van dit alles, en alhoewel stortregens binnen kort onze beeken en kleine rivieren hebben doen zwellen, heerscht er gebrek aan water; de groote rivieren hebben eenen zoo laagen waterstand als de beide vorige jaren. — De thans geëindigde oogst was in Gallicie bijzonder gunstig uitgevallen en kunde in de behoefte van wel anderhalf jaar voorzien. — De toenemende aanradering der cholera begon ook in die streken ongerustheid te verwekken.

— De oostenrijksche *Beobachter* deelt van het laatst van junij de volgende berigten uit Alexandrie mede, wegens de derwaarts zich begeven hebbende St. Simonisten. Hun getal was zeer verminderd. Er waren er een-en-twintig geweest: hiervan was er één de natuurlijke dood gestorven; vijf waren er aan de pest gestorven; vier hadden het christelijk geloof openlijk verloochend en waren tot het islamismus overgegaan; een was verdwenen, en acht hunner hadden Egypte verlaten, om zich naar andere landen van het Oosten te begeven. Een van deze laatsten had, zoodra hij een woord arabisch te kennen meende zonder turk te zijn, zich aan het hoofd der gewone pelgrim-karavane van het Westen durven stellen, om dezelve naar Mekka te geleiden. Daar deze karavane nog niet teruggekeerd is, weet men nog niet, wat van hem geworden is. De overige St. Simonisten worden aan den bouw der straatwegen gebruikt of in de hospitalen; twee hebben eene aanstelling voor het openbaar onderwijs gekregen. Vader *Enfantin* alleen is buiten alle betrekking en wordt van zijne broederen, in 't bijzonder van den bekenden renegaat *Soliman*-pacha (*Selves*) onderhouden.

— Ter Weener beurs van den 23sten dezer waren genoteerd: 5 pCt. Metall. 104; 4 pCt. Metall. 100; bankactien 1353—55.

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwstijdingen.

Duitschland. — Een jong Duitsch dichter, J. B. Gossmann, doet zich thans opmerken, van wiens talent de Duitsche poëzij, welke thans niet vele verdienstelijke namen te noemen heeft, zich veel schijnt te mogen beloven. Voor Gossmanns laatst vervaardigd dichtstuk, *Koning Max I*, heeft hij van de koningin van *Beijeren* eene gouden medaille, en van den koning van *Saksen* twee kosthare porceleinen vazen ten geschenke ontvangen. — Reeds vroeger is in deze Courant berigt gegeven van een werkje van den Heer Geisler te *Speijer*, getiteld *die Schlacht am Hasenbühl und das Königskreuz zu Göllheim*. Dit geschrift, waarvan de opbrengst bestemd was, om het gedenkteeken aan den slag bij *Göllheim*, het zoogenoemde Koningskruis, te herstellen en te verfraaijen, heeft aan het oogmerk beantwoord, zijnde van hetzelve reeds 6000 exemplaren verkocht. De schrijver heeft van den Hertog van *Nassau* eenen kostbaren ring ten geschenke gekregen, als een blijk van hoogstdeszelfs tevredenheid over de wijze, waarop door hem de herinnering aan eenen van 's Hertogs voorvaderen, den dapperen, maar ongelukkig gesneuvelden keizer Adolf *van Nassau*, weder verlevendigd is. De slag bij *Göllheim* tusschen dien keizer en Albert *van Oostenrijk* is voorgevallen op den 2 Julij 1298 en de Nederlandsche Geschiedschrijvers hebben opgemerkt, dat 302 jaren later op denzelfden dag nogmaals een Nassau en een Albert van Oostenrijk elkander bestreden hebben, in den slag bij *Nieuwpoort*. — Het vertoog van Dr. Lorinser over den schadelijken invloed van de Gymnasiën, zoo als die in *Duitschland* ingerigt zijn, op de gezondheid der jonge lieden, en het geschrift van Diesterweg tegen de Duitsche Universiteiten hebben de geleerde wereld in rep en roer gebragt. Het regent tegenschriften en de zaak van het hooger onderwijs wordt thans vooral in *Pruissen* met eene bijzondere levendigheid besproken. — In het tegenwoordig zomer-halfjaar bevinden zich op de Universiteit van *Bonn* 686 studenten, op die van *Freiburg* 405, op die van *Heidelberg* 457, op die van *Kiel* 288, op die van *Konigsberg* 367, op die van *Marburg* 431, en op die van *München*, 1329. — De Beijersche natuuronderzoeker Ehrenberg, die, gelijk onlangs in deze Courant gemeld is, ontdekt heeft dat eene soort van rotssteen geheel bestaat uit de versteende geraamten van infusiediertjes, heeft deswege nieuwe bijzonderheden waargenomen, welke door von Humboldt aan het Institut van *Frankrijk* zijn medegedeeld. Ehrenberg heeft onder anderen berekend, dat in een kubiek-duim rots zich de verbazende menigte van *41,000 millioenen* diertjes bevindt.

Rusland. — Een der meest geachte schrijvers van *Rusland*, de Staatsraad A. Perowsky, is den 21 Julij op eene reis naar het buitenland te *Warschau* overleden. — Het getal der studenten op de Russische Universiteiten is als volgt, *Petersburg* 285, *Moskau* 1190, *Charkoff* 342, *Kasan* 252, *Dorpat* 567, *Kiew* 120.

Frankrijk. — Het Historisch Instituut, den 15 dezer te *Parijs* deszelfs tweede jaarlijksche vergadering zullende houden, heeft door een programma, 't welk de vragen behelst, welke aldaar behandeld zullen worden, alle in- en buitenlandsche geschiedvorschers ter bijwoning dezer bijeenkomst uitgenoodigd.

Amerika. — Men schrijft uit *Philadelphia*, dat aldaar midden in een blok marmer, eene soort van bas-relief is gevonden waarop twee hebreeuwsche letters te zien zijn, welke van eene soort van verglaasde stof schenen gemaakt te zijn. Men was voornemens deze zonderlingheid naar de Akademie der Wetenschappen te *Parijs* te zenden. — Men heeft te *Bahia* twee vischjes gevangen, welke al de kenmerken hebben van de *Apogon rex Mullorum* uit de Middellandsche zee, welke Cuvier verzekerd heeft, dat nooit in den Atlantischen Oceaan gevonden worden. De oogen waren iets kleiner en de schubben wat minder diep gegroefd, dan bij de Europische species, waarom de Heer Pictet van *Geneve* voorgesteld heeft, aan de nieuw gevondene den naam te geven *Apogon var. Americana*.

Nederlanden. — Het Koninklijk-Nederlandsche Instituut heeft laatstleden maandag deszelfs jaarlijksche algemeene vergadering te *Amsterdam* gehouden, tot welke bijeenkomst uit onderscheidene plaatsen Leden waren opgekomen. Het voorzitterschap werd bekleed door den Heer Jeronimo de Vries, die in de voorafspraak, waarmede de vergadering geopend is, hulde gedaan heeft aan de leden en correspondenten, welke in het verleden Instituuts-jaar zijn overleden, zijnde: de werkzame navorschers onzer vaderlandsche oudheden Scheltema en Westendorp, waarvan de eerste Lid, de laatste Correspondent was der Tweede Klasse; de beide Hoogleeraren in de Oostersche talen Hamaker en Wellmet en de regtsgeleerde Smallenburg, allen Leden der Derde Klasse en de beroemde Duitsche Archeoloog Böttiger, Correspondent dier Klassen; voorts de ijverige bevorderaar en beschermer der kunsten Sapportas, de beeldhouwer Kessels en de Friesche schilder van der Kooy, behoorende tot de Vierde Klasse, de eerste als Lid, de beide anderen als Correspondenten. Tot algemeenen Voorzitter in het ingetreden Instituutsjaar is benoemd de Heer Staatsraad Mr. M. C. van Hall, Voorzitter der Derde Klasse, waardoor het algemeen Secretariaat van Mr. S. J. Wiselius op Mr. C. A. den Tex is overgegaan.

ALGIERS en *ABD-EL-KADER*.

Het *Journal des Débats* liet zich eenige dagen geleden op deze wijze uit over het in Algiers te volgen stelsel:

„Zelfs de brieven van gemeene soldaten zwaaijen den meesten lof toe aan de vaderlijke zorgen des generaals *Bugeaud* voor zijne troepen. Maar die zorgen zijn trouwens ook noodig bij het door den maarschalk *Clausel* nieuw aangenomen en door den generaal *Bugeaud* gevolgde stelsel. Dit stelsel neemt tot regel aan, om zich niet in steden op te sluiten, maar zich in het open veld op te houden, opdat de Arabieren vernemen dat wij niet alleen garnizoenen, maar een leger in Afrika hebben; dat het niet enkel de steden zijn, maar dat het ook het land zelf is hetwelk wij onder onze heerschappij verlangen. Zich bij de steden te bepalen, kan niet genoemd worden, heerschappij over het land te voeren, maar, zoo als de heer *Guizot* zoo juist gezegd heeft, „in hetzelve gevangen te zitten." Dit stelsel, om het open veld te houden, heeft aan de Romeinen de vermeesteling van Afrika bezorgd; en het heeft dus de ondervinning voor zich. Telken reize als de Romeinen zich in de steden verschansten, stond Afrika op het punt om zich aan hunne overheersching te onttrekken. Er zijn van de oorlogen der Romeinen in Afrika twee berigten van onderscheidene tijdstippen tot ons gekomen: dat over den oorlog met *Jugurtha*, door *Sallustius*, en dat over den oorlog met *Tacfarinas* door *Tacitus* geboekt. Daar de zeden van onbeschaafde volken maar zeer weinig veranderen, zoo gelooft men vaak bij het doorbladeren dier beide beschrijvingen, de geschiedenis van den tegenwoordigen Afrikaanschen krijg te lezen, zoo treffend is de overeenkomst tusschen dezelve. *Abd-el-Kader* gelijkt in menig opzigt op *Jugurtha*. Door de vriendschap der Romeinen was *Jugurtha* magtig geworden; even als het onze vriendschap was, die in het begin er toe bijdroeg om de magt van *Abd-el-Kader* uit te breiden; en dezelfde verblinding die de Romeinen blinddoekte, blinddoekte ook ons. De Romeinen geloofden dat zij met *Jugurtha's* hulp Afrika gemakkelijker zouden kunnen behouden; dat men om deze onbeschaafde volkeren te beteugelen, hun een opperhoofd moest geven, en dat dit hoofd het middenpunt zoude wezen, waaraan de Romeinen — en door hetzelve aan Afrika — des noods hunne magt zouden kunnen doen gevoelen. Dezelfde bovengenoemden roepen ons om *Abd-el-Kader* tot onzen bondgenoot aan te nemen. Als men met beschaafde en door de beschaving verzachte volken te doen heeft, dan doet men wel, met hun hunne Vorsten te doen behouden, of hun er een te geven. Dit is het beste middel om hen te beheerschen en uit van

hen te trekken. Heeft men daarentegen met halfwoeste volken te doen, die onder geen geregeld bestuur staan, waarvan iedere stam als op zich zelf leeft, en wilde men zulke volken een hoofd geven, dan zou men hun tevens een middelpunt bezorgen tot opstand en oorlog, om de eenvoudige reden, dat zij niet gewoon zijn ooit iets gemeenschappelijks te ondernemen, den oorlog alleen uitgezonderd. Daar nu het opperhoofd hun geene andere leiding mag geven, dan die in den geest hunner oude gewoonten ligt, zoo ziet hij zich tot den oorlog gedwongen, dewijl hij alleen in den oorlog heerscht — want slechts in den oorlog vormt zich hier een volk, gedurende den vrede, heeft men slechts stammen. Overigens is het beter honderd opperhoofden tegenover zich te hebben, dan een enkelen; dit is misschien voor de regering ongemakkelijker, die liever met éénen vertegenwoordiger van alle Arabieren handelt, maar wij kunnen de bezittingen in Afrika alleen behouden, als wij ze in hunnen verbrokkelden staat laten; het Arabische volk onder één gemeen opperhoofd te vereenigen, is met eigene hand eene magt in 't aanzijn roepen die ons met verderf dreigt. Geen middenpunt, geen opperhoofd voor de Numidiers; dit werd tot grondregel in de Romeinsche staatkunde, en in den oorlog tegen *Tacfarinas*, onder *Tiberius* aangenomen. Toen deze aanvoerder vredes-voorwaarden maakte en met het Romeinsche rijk wenschte te onderhandelen, gaf *Tiberius*, als een wijs staatsman, den veldheer *Blaesus*, die in dezen oorlog had doen ondernemen, in last, om alle Numidiers die de wapenen zouden nederleggen, lijfsgenade aan te bieden, maar zich van het opperhoofd tot elken prijs meester te maken. Wij moesten in Afrika de grondstellingen der Romeinen aannemen en den last van Tiberius opvolgen. Geen aanvoerder, geen middelpunt voor de Arabieren. Wij mogen met *Abd-el-Kader* niet onderhandelen, wij moeten hem insgelijks tot elken prijs zoeken meester te worden, want alle verzoening tusschen ons en hem is onmogelijk geworden, sinds hij getracht heeft om zich tot Arabisch opperhoofd op te werpen. Wij moeten het aanleggen evenzoo als de Romeinen; zoo als zij, moeten wij in het vrije veld blijven en van geen vijand scheiden, zonder hem vernietigd of in onze magt te hebben. Dit zijn de lessen die zij ons zelven door hunne feilen hebben gegeven; want ook zij trokken na eene welgeslaagde onderneming, somtijds hunne troepen terug, lieten de Numidiers het veld en bezetteden de steden. Wat vloeide daaruit voort? dat zij na verloop van eenigen tijd, van voren aan weer moesten beginnen. *Tacitus* laat zich over die misslagen aldus uit: «*Caesar, post res a Blaeso gestas, quasi nullis jam in Africa hostibus, reportari nonam legionem jusserat, nec proconsul Dolabella retinere ausus erat, jussa principis magis quam incerta belli metuens*» — hetgeen wij eenigzins vrijelijk aldus zouden vertalen: «Na de inneming van Mascara en Tlemezene hebben wij uit Africa een deel onzer troepen teruggeroepen, als of alles gedaan ware en de Minister van Oorlog heeft niet gewaagd zich tegen dezen maatregel te verzetten, omdat hij de aanvallen der bezuinigings-voorstanders in de Kamer van afgevaardigden meer vreesde dan de gevaren van den oorlog.» — Zoo leeren ons de Romeinsche geschiedschrijvers in hunne berigten, wat wij te doen en te laten hebben. Wanneer wij, na de door den generaal *Bugeaud* bevochten zege, noch meerdere misslagen begaan, dan ligt de schuld daarvan zeker niet aan gemis van lessen en voorbeelden.»

STATISTIEK.

(Zie hier tegen opgaaf van de tegenwoordige bevolking der Vereenigde Staten van Noord-Amerika, volgens de *York Times* van 15 Julij jl., in ronde getallen genomen:

Noordoostelijke-Staten: Maine 550,000 inwoners; New-Hampshire 300,000; Vermont 330,000; Massachusets 700,000; Rhode Island 110,000; Connecticut 320,000; te zamen 2,215,000 inwoners.

Midden-Staten: New-York 2,400,000 inwoners; New-Jersey 360,000; Pennsylvania 1,600,000; Delaware 90,000; Maryland 500,000; te zamen 4,950,000 inwoners.

Zuidelijke Staten: Virginia 1,360,000 inwoners; Noord-Carolina 800,000; Zuid-Carolina 650,000; Georgia 620,000; te zamen 3,430,000 inwoners.

Westelijke Staten: Ohio 1,300,000 inwoners; Kentucky 800,000; Indiana 550,000; Illinois 320,000; Michigan 120,000; Missouri 280,000; te zamen 3,340,000 inwoners.

Zuidwestelijke Staten: Tennessee 900,000 inwoners; Louisiana 350,000; Alabama 500,000; Arkansas 70,000; te zamen 1,820,000 inwoners.

Het District van Columbia 50,000 inwoners; Florida 60,000; grondgebied van Wisconsin 20,000; Oregon 5,000 inwoners.

Indianen 400,000.

De geheele bevolking der Vereenigde Staten bedraagt alzoo, de Indianen medegeteld, 16,380,000 zielen.

Ingevolge eene thans officieelelijk gemaakte statistieke opgave, bedraagt in de gezamenlijke Pruissische staten, met uitzondering van Neufchatel, in het jaar 1835 de geboorte 553,215, en de sterfgevallen 360,043 bedragen. De toename der bevolking heeft per 100,000 zielen in de onderscheidene provincien bedragen, te weten: in Pruissen 870, in Silezie 891, in Brandenburg 967, in Posen 1270, in Pommeren 1273, in Westphalen 1285, in Saxen 1335, en in de Rijnprovincien 1372. Deze verscheidenheid was in bijzondere districten nog veel sterker, zoodat de toename der bevolking in het eene meer dan viermaal grooter dan in het andere was. Wat voorts betreft de digtheid der bevolking, daaromtrent treft men in de verschillende regerings-districten niet minder verschil aan; dezelve is het geringst in het district Koslin in Pommeren, bedragende aldaar 1328 zielen per kwadraatmijl, en het sterkst in het regerings-district Dusseldorf, waar dezelve 7415 zielen bedraagt. De geheele bevolking van den Pruissischen staat had op 1 Januarij 1835, buiten Neufchatel, bedragen 15,509,917 zielen.

ZAADMARKT TE AMSTERDAM.

Koolzaad dadelijk in een doen; op 9 vat 1 £ hooger; Betuwsche 76 £; Gron. 72 £; op 9 vat in Sept. en Oct. 79 £.

Lijnzaad; prijshoudend 113 £ Dantziger *f* 335; - 110 £ dito *f* 330; - 100 £ Memelsch *f* 225.

Raap-Olie in een doen; per 6/w. *f* 48; vliegend *f* 47¼, 47; - Sept. 47, 46¾; - Oct. 47¼ à 47; - Nov. 47¾, 47¼; - Decemb. *f* 47¾, 47; Mei. 44½, 44.

Lijn-Olie per 6/w. *f* 41½; vliegend *f* 40½.

Hennip-Olie per 6/w. *f* 46; vliegend 45, 43½.

Raapkoeken *f* 56 à 62; Lijn dito *f* 7 à 8.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van gisteren (30 *Augustus*) waren genoteerd: Werkel. Schuld 2½ pCt. 55⅜, ¼, ⅛; dito 5 pCt. 102¾; Kansbill. 23⅞; Amort.-Sijnd. 4½ pCt. 97⅝; dito 3½ pCt. 79⅞; Handelm. 189¼, 188⅜; Ardoins 85 £, 30⅜, 29 15/16; dito onb. st. 29⅜; Uitgest. 11¼, 10⅞; Pass. 9⅜; Braz. 86⅜; Columb. 20 1/16; Per. 15.

*** Getrouwd:

C. SCHEFFERS

P. W. VERWILT.

's Bosch, 27 Augustus 1836.

*** Ondergeteekende, Rector van het Gymnasium alhier, heeft bij deze berigt, dat de SCHOOLCURSUS weder een aanvang neemt op 1 September aanstaande. Die dus als Leerlingen willen ingeschreven worden, gelieven zich vóór dien tijd bij hem aan te melden. Tevens wordt *Ouders* en *Voogden* ter kennis gebragt, dat ook KOST-JONGELIEDEN door hem worden aangenomen.

Breda, 29 Augustus 1836.

TH. VERWIJSEN,
Phil. Theor. Mag. Litt. Hum. Doct.

*** Wordt verzocht een MEEST-KNECHT in eene BIER-BROUWERIJ, tegen eene goede belooning, te vervroegen naar zijne kunde en geschiktheid; die hierin genegen is, adresseere zich bij de Uitgevers dezes, in persoon of met vrachtvrije brieven, onder lett. N.

*** BREDA. — De ondergeteekende berigt het geëerde Publiek, dat hij alhier te spreken of te ontbieden is in het Logement *den Gouden Leeuw* tot den 6den September, met een uitmuntend Assortiment van extra fijn geslepene GLAZEN, zoowel voor Geneeskundige Instrumenten, als voor *Brillen*, gemonteerd in Goud, Zilver, Schildpad, Ivoor, Staal, VERGRIJSGLAZEN, MISCROSCOPEN en verder wat tot het vak der Optique behoort.

MAGNUS MORIS.

*** De Ondergeteekende Directeur der *BATAAFSCHE BRAND-WAARBORG MAATSCHAPPIJ*, gevestigd te 's Gravenhage, verwittigt mits deze de DEELGENOOTEN in de Afdeeling van Bergen-op-Zoom en Tholen, alsmede de verdere Belanghebbenden, dat zijnlijke, door den Directeur vorgekomen redenen, hij de behoorlijke Staatsgecedeerde MAATSCHAPPIJ niet verder kan toevertrouwen aan den Gemeenteontvanger, den Heer P. J. CAMAUER, te Bergen-op-Zoom, te raden is geworden, aan Zijn Ed. in die bekleeding te ontslaan, en in dezelfde plaats heeft benoemd, den Heere JAQUES LAFONTIJN, alaar, bij wien men voortaan alle inlichtingen ter deelneming in dezelve MAATSCHAPPIJ, zal kunnen bekomen.

's Gravenhage, 18 Augustus 1836.

(*Get.*) F. v. RIEMSDIJK.

STOOM-JAGT
PRINSES MARIANNE,
Van *MIDDELBURG* naar *ROTTERDAM*,
September 1836.

Van *Middelburg*.				Van *Rotterdam*.			
Vrijdag	den 2,	's morg.	4 uur.	Zaterdag	den 3,	's morg.	9 uur.
Zondag	» 4,	»	5 »	Maandag	» 5,	»	11 »
Dinsdag	» 6,	»	7 »	Woensdag	» 7,	»	3 »

*** Bij Z. J. DE GROOT, te 's Gravenhage, is gedrukt en alaar te bekomen, voor *f* 2,20:

De RESIDENTIE PASOEROEAN en het EILAND MADURA, door H. J. Domis, Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw, enz. enz., Resident van *Soerabaja* enz. enz., met verlof in Nederland, verrijkt met een Kaartje van bovengenoemde Residentie, en Elf Platen met Afbeeldingen van Oudheden en Gezigten aldaselve.

Te Breda, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.